

מלחין ישראלי והשפעתו

דרכו של א. א. בוסקוביץ - חתן פרס הנרייטה סולד

הדיאלקטיים של תימאטיקה רוחנית קולקטיבית בתולדות עמנו. כהיטל של הנושאים החוץ-מוסיקליים מר פיעה המוסיקה של הסוויטה השמית לכאורה כמוסיקה עממית אכסטרובא-רסית מובהקת, אולם למעשה היא מוסיקה של פולקלור מדומה. שהרי אין בה ציטאטות מלודיות אי רית' מיות כל עיקר. נימת העממיות של הסוויטה השמית נובעת מתוך אוסיה המלודיתמי שאינו אינסטרומנט-ליות משוחררת מהארכיטיפים של מלודיה קולית ודיוחמוס של תנועה

חשיבותו של אמן יוצר אינה רק ביצירותיו, אלא במידה רבה גם בהשפעתו שהוא משפיע על בני דורו ועל הדורות הבאים. ודעות צעירים ממנו מביאים בדרך כלל את דרכו, כוונותיו, השגיו והידור שיו יותר מאלה שהיו במחיצתו. כי גם העוקב במתירות אחרי כל חר' דוש טכני, אופנה חדשה וספר וס' רט חדש, אינו ממחר להתעניין ב' הידושי האמנות, וכל אמן - אף המפורסם בתקופתו - נאבק קשות על הערכה נכונה, הוקרה ובקורת חיובית.

בין המלחינים הישראליים המצליחיים הצלחה בלתי רגילה כלפי חוץ ויצירותיהם מנוגנות בכל רחבי ער' למ. ויש היוצרים בשקט ללא פרסור פת יתרה ואין יודעים עליהם הר' בה, ובכל זאת נזכרת וחולכת הש' פעמים ויצירותיהם המעטות משמ' שות דוגמה למוסיקאים רבים אח' רים. עם היוצרים הללו נמנה אוריה אלכסנדר בוסקוביץ, אשר זכה ב' פרס אלה ב. פרס הנרייטה סולד, בזכות קאנטאטת למקהלת ילדים ר' תזמורת, ושהיה בין חתני פרס ה' תזמורת הפילהארמונית הישראלית בזכות היצירה התזמורתית, שיר מעלות, קרוב לחמש עשרה שנים לא. פרס בוסקוביץ יצירות חדשות, אח' שיעירותיו. סוויטה שמית' (ב' נוסח לסנטר וכוונסה לתזמורת), קונצרטו לאבוב וקונצרטו לכינור ותזמורת וכו' לתשומת לב בלתי ר' גילה בקרב מוסיקאי הארץ ובאר' צות אחרות. גם היום לא ברור אם שתק בוסקוביץ היוצר, או אם ת' קופה. אלמתי' זו היתה תקופה של יצירה בסתר, תקופה של חקר וג' סתן. עובדה היא, שבוסקוביץ ביקר בצרפת ושווייץ, שוחח עם קומפוז' יטורים גדולים כגון ארתור הונגר ופאול הינדמיט, ובחזרו ארצו לא המסיק ללמד ולהדריך, ואף לחקור, אבל - לא שמענו על יצירות בוסקוביץ חדשות, ואומיני' הוא: כאשר חזר המלחין לעבודתו היו' צרת, היו פרי עטו הראשונים נוס' חות מחדשות של יצירותיו, הוא ניסה מחדש את ה. סוויטה השמית' - גם לסנטר וגם בנוסח התזמור' רתי - ואת הקונצרטו לאבוב ר' תזמורת. יצירתו, העצמאית' תח' דשה להלוטין היה הקטע הסימפוני, שיר מעלות' - בוסקוביץ כתב

ווחו מאחר שמשכה את לבו הזמנת פתזמורת הפילהארמונית הקאנטא' שה בעקבות שירת ת. נ. ביאליק באה אחרי כן, וכעת עוסק הקומפוז' זיפור בכתיבת יצירה וירטואוזה' קאמרית.

מאחר עלת בוסקוביץ ארצה ה' ב'א עמו מבחי' יצירות מוסיקאליות בהשפעת פולקלור מזרח-אירופי ר' תודי ביניהן, שירי-עם יהודיים - סוויטה תזמורתית שנוגנה ע' התז' פורת הישראלית זמן קצר אחרי עליתו של הקומפוזיטור ארצה, דב' ריו של בוסקוביץ בנוגע לחומר ה' סוויטה ודרך עיבודו, הם שישוטיים גם היום. במוסיקה זו נסתי' לזקק את המצית המלודיות היהודיות, השתמשתי בצורת הסוויטה את ה' חומר המוסיקאלי של השירים ש' אבתי משידי עם יהודיים, ממזרח אירופה, לא השתדלתי לעבד את השירים בדרך האינדיבידואליסטית' דומאנטית כמו שנוהג למשל ליסט, שהעביר שירי שוברט ושירים של אחרים לעולם אידיאות ורגשות שר' ניס' למצוא, מן האשטטסטרסה המקר' רית של השירים, נסיתי לשפור על אופי-השקדן - שירי עם, המה' חיים מצע לרוח האופה, ולכן יכול אני לקרוא לשיטה זו בשם גישה קולקטיבית בניגוד לשיטה האינדי' בירואלית, יחס זה לקומפוזיציה היה גם לקרא ולבארטוק'.

אין פחדק רב מדברים אלה, ה' פתיחיהם ליצירה שחבורה לפני עלייתו של הקומפוזיטור ארצה, עד למבוא פרשם עם הוצאת הנוסח ה' מחדש (1959/60) של ה. סוויטה ה' שמית'. הסוויטה השמית נכתבה מתוך שאיפה למבנה וסגנון מוסי' קליים שבהם ניתן, לפחות מבחינת המחבר, לבטא את החיפזן המפתי

אין בימינו קומפוזיטורים רבים, היודעים כבוסקוביץ להעריך אל נ' כון את מקומם והויסטורי, ללא הג' ומה וחוסר צניעות, השקפותיו ה' אסתטיות ידועות לקהל הרחב, ה' עוקב אחרי דברי תביקות שלו על מאורעות יסודיים בחיינו המר' סיקאליים או שקראו את רשימותיו על אופי המוסיקה הישראלית, כש' הוא מדבר על דרכן וטבען של יצי' רוחני הוא, מברר הוא ביתר בירור את עמדתו משיכול לעשות זאת, סתם מאזין.

בניגוד למוסיקה הלבאנטינית ה' חושנית האכסוטית עם הארמוניות אידויות שלא במקומן, מתנזרת י' צירתי מכל נימה אכסוטית-פיקאנ' סית תעשנית' סנוגנה נוקדליאטו וסטאקאטו בדרך כלל, עצור ואינו סובייקטיבי-ריגושי, במקום ההאר' מוניה באה התזמרוסוגנית בחינת ק' ווית מעוסרת, הסגנון התזמורתי של הסוויטה השמית שואף לדמיון עם הנאמלאן האסיאתי, האוירה הכ' ללית צריכה להיות עליוזה, שקופה ימארת, אין זאת מוסיקה של חדר סגור, אלא מוסיקה של מחוץ-לבית.

האני מאמין' הוא אינו מתייחס ליצירה אחת בלבד, אלא מתאר לנו את כל אופיו ודרכו של מלחין מהנה'תוקר זה, מסביר גם אתי עב' דת המבקר המוסיקלי, הסוקר את התפתחות היצירה בישראל, אפשר בתחלס להבין, מדוע הוא מעדיף את יצירותיהם של אנשי אסכוליה אחת ודוחה בהרשות בעלי סגנון אחרים. בוסקוביץ קורא תגר על מוסיקה סובייקטיבית, על הרומאני' סיקה תלאומנית, על מוסיקת מגדל השנהב, אולם שלא כמו קומפוזיטור' רים רבים אחרים, אין הוא מסתגר (הסוף בעמוד 13)

מלחין ישראל והשפעתו

(סוף מעמוד 10)

רלסקה' לחליל יחיד, ב. סויטה ער-
בית" לפסנתר וב. סמפא"י לאבוב
ופסנתר. חיבר תומא יצירות סק-
בילות לאלו של מורו ובהן הוא
פתיחם לפולקלור הערבי בדומה ל-
גישת בוסקוביץ לפולקלור העברי
היספניכוני - ששניהם כמובן קי-
רובים זה לזה במידה רבה. יצירתו
תיו של תומא הצעיר כבר בוצעו
ברחבי העולם ועוררו שימת לבם
של מאזינים. מוסיקאים ומבקרים גם
יחד. יצחק סירי (סדאי) הרחיק לכת
בטיפול סגנון ואמצעי ביטוי עצ-
מאי ויצירותיו מעידות פחות מחב-
ריו על גישת מורו.

הניסוח החדש של הסויטה השי-
מית לפסנתר אחיד. לתזמורת ולשני
פסנתרים סלל אצל בוסקוביץ את ה-
דרך ליצירה מחודשת בכלל. וגם ה-
קונצרטו לאבוב. המכיל את אחד
הפרקים היפים ביותר שחברו אי-
פעם בארץ. הפרק האיטי עם אווירת
הערבה המסוגגנת שלו. זכה לעבוד
חדש. היצירה התזמורתית "שיר מע-
לות". שהוכתרה באחד מפרסי התז-
מורת הפאלהרמונית וביצועה הובסח
עור בעונה הנוכחית. אינה שונה כי-
גישתה היסודית מיצירותיו הקודמות
של בוסקוביץ. אך בהשוואה ליצירת
שחברו בשנות הארבעים ריכך עי-
תח המלחין את סגנונו. הגיע לבי-
טוי מרוכז ועצמאי עוד יותר. רכש
לעצמו שליטה יתרה באמצעי ה-
תזמור החדש.

אך טוב הוא שמתן הפרסים עורר
תשומת-לב מחודשת של ציבור ה-
מוסיקאים וחובבי המוסיקה בארץ
לאישיות בלתי מצויה זו. למלחין
ישראלי. שאינו מוכן לפשרה ולא
יסכים בשום פנים לצמצום הדרי-
שות האמנותיות הגבוהות ביותר.
שתמיד ידרוש מעצמו. ממש כמו פי-
חבריו. את הנאמנות המלאה והשי-
לפה לאידיאלים. שלמען הנשפחם
הקדיש את כל מאודו.

בפינתו הוא עוקב אחרי כל נסיונו-
תיהם של הקומפוזיטורים בעולם. פי-
כיר את הספרות התיאורטית ואת
הפארטיטורות שחיברו. משנברג ר-
אנטון ואברן עד לפיאר בולאז וכו'.
אחרי תקופה שבה ראה בתיאורית
של פאול הינדמית - את ספרו
היסודי תרגם לעברית - דרך ה-
טובה ביותר להדרכה ופיתוח החוש
המסדר של יוצרי הבין שבתיאורית
זו יש מן הריאקציוני. מן המבוי
הסתום. ואם בוסקוביץ ודאי לא יכ-
תוב בנוסח סוללי הדרך האירופיים
החדשים והאוואנגרדיסטיים. הרי ל-
פחות הוא חוקר את דרכם ורוכש
לעצמו אפקים נרחבים. דרך זו של
החוקר והמחנך בוסקוביץ מסבירה
את הצלחותיהם של מלחינים צעיר-
רים אחרים. שיצאו מבית האולפנא
שלו. ואילו מורם אף אחרי הפלי-
גם לעולם הרחב בכתיבתם יצירות
מעניינות. אינו חדל מהתעניין כי-
התפתחותם ולעמוד לימנם בעצור
תיו ובקורותיו המועילות. ביניהם
ראויים לציון בעיקר שלשת. אחד
הוא יהושוע לקנר. שזכה לפני שנה
לסטיפנדיה להשתלמות יעיון בחייל
וחזר זה עתה שופע התרשמויות חי-
דשות. ביצירותיו הראשונות - סור-
נאטה לחליל ופסנתר. קטעים לפסנ-
תר לחד. טוקאטה - מורגשת השי-
פעתו החזקה של בוסקוביץ. ביצי-
רה רבי-נונית חדשה. שלקנר הביא
עמי מחול היא חברה לפי הזמנת
קרן המלחינים בירושלים). ציעד ה-
קומפוזיטור הצעיר בדרכים חדשות.
אבל אין לומר. שאורת בוסקוביץ
והשקפת העולם שלו נעדרות בה
לחלוטין. ענין מיוחד יש בדרכו
של תלמיד אחר של בוסקוביץ. חי-
ביב תומא. יליד נצרת. המנסה לי-
חדש את רוח המוסיקה הערבית ה-
קלאסית בעזרת אמצעי ביטוי חדי-
שים. ב.ראפסודיה מורחית". ב.ב.